
Розділ VI. НАУКОВЕ ЖИТТЯ

УДК 347.4+342

Р.Г. Валєєв

**ПРАВОВІДНОСИНИ ЗІ ВСТУПУ ДО ВНЗ УКРАЇНИ: ЕТАПИ,
СКЛАД І ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ**

У статті проаналізовано склади чотирьох етапів правовідносин зі вступу до ВНЗ: підготовчого, прийому документів, конкурсу, зарахування на навчання. Досліджено проблематику інституту конкурсного бала й інституту позаконкурсного вступу. Названо окремі цивільно-правові аспекти правовідносин зі вступу до ВНЗ.

Ключові слова: *правовідносини зі вступу до ВНЗ, доступ до вищої освіти, конкурсний бал, позаконкурсний вступ, оферта, публічний договір, договір приєднання, попередній договір.*

Постановка проблеми. Питома вага людей із вищою освітою неухильно зростає. За оцінками фахівців [1, с. 4–20], у провідних країнах світу найближчим часом перевищуватиме половину населення старше 25 років. В Україні поширення відносин зі здобуття вищої освіти сприяє як розвиток контрактної форми, так і запровадження зовнішнього незалежного оцінювання знань і вмінь.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Незважаючи на важливість і масовість правовідносин, пов'язаних із вступом до вищів, у житті суспільства й окремої людини, до цього часу в Україні вони не були об'єктом спеціального дослідження, хоча знайшли часткове відображення в окремих наукових розвідках. Зокрема, основи освітнього права як галузі права визначали В.М. Сирих, В.І. Шкатулла, Д.А. Ягофаров; навчальний посібник з освітньої політики розробив І.В. Іванюк; конституційне право людини й громадянина на освіту, його забезпечення в Україні та тенденції розвитку визначили В.О. Боняк, К.М. Романенко; проблеми ЗНО дослідили, зокрема, Л. Гриневич, В. Громовий, К.Д. Янішевська; Н.О. Давидова визначила особливості автономізації цивільно-правового статусу ВНЗ; проблеми маркетингу освітніх послуг визначила Т.В. Співаковська; Я.О. Тицька запропонувала розмежування поняття «освітні правовідносини» та «відносини у сфері освіти» [2, с. 260–267].

Формування цілей. Відзначаючи беззаперечну цінність проведених досліджень, на висновках яких ми ґрунтуємося, слід констатувати, що цивільно-правові аспекти правовідносин зі вступу та прийому до ВНЗ

України ще не були предметом спеціального дослідження. Характеристика цих аспектів є метою нашого дослідження. Для її досягнення вважаємо за необхідне вирішити такі завдання:

I. Визначити різні етапи правовідносин зі вступу (прийому) до ВНЗ, використовуючи як критерії їхнього розмежування об'єкт та інші складові відповідних правовідносин.

II. Проаналізувати найбільш гострі практичні проблеми вступних правовідносин та сутність цивільно-правових аспектів правовідносин зі вступу та прийому до ВНЗ України.

Виклад основного матеріалу.

I. Етапи

Етапи правовідносин пропонуємо розмежовувати один від одного за їхнім об'єктом – тобто тим благом, з приводу якого сторони правовідносин у них вступають. *Першим етапом* правовідносин зі вступу до ВНЗ можна визнати *підготовку до конкурсу*. Об'єктом цих відносин є створення організаційних та матеріальних умов для подальшого проведення конкурсу. Визначимо суб'єктів та юридичний зміст цього етапу.

ВНЗ, зміст юридичних обов'язків якого на цьому етапі полягає в тому, щоб:

– створити приймальну комісію та її структурні підрозділи (її склад щороку оновлюється на третину);

– розробити правила прийому до ВНЗ (не пізніше 15 жовтня року, що передє року вступу до ВНЗ [3]), у разі необхідності – узгодити їх з Міністерством освіти і науки (та іншим державним органом, до сфери управління якого належить ВНЗ), оприлюднити їх, оголосивши таким чином про прийом на навчання здобувачів вищої освіти.

Приймальні комісії, обов'язки яких на цьому етапі включають обговорення, схвалення й оприлюднення програм творчих конкурсів, співбесід, вступних екзаменів та фахових випробувань, а також розгляд, прийняття й оприлюднення інших рішень комісії.

Екзаменаційні комісії (як структурні підрозділи приймальної комісії), які на цьому етапі повинні розробити програми [4, п. 4-5 розділу IX], а також інші матеріали (екзаменаційні білети, тестові завдання, критерії оцінювання відповіді вступника тощо) [5] для проведення вступних екзаменів, творчих та інших конкурсів для вступу на основі базової або повної загальної середньої освіти.

Фахові атестаційні комісії (як структурні підрозділи приймальної комісії), які створюються для проведення фахових випробувань при вступі на навчання на основі раніше здобутого ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) та на цьому етапі, не пізніше ніж за три місяці до початку прийому документів, розробити програми (та інші матеріали) фахових випробувань для вступу на основі здобутого освітньо-кваліфікаційного рівня.

De jure одним із перших етапів досліджуваних правових відносин слід визнати відносини щодо проведення та *проходження ЗНО*, оскільки в постановах Уряду сутність ЗНО дефініціюється як вступне випробування [6; 7]. Але фактично відносини з проведення ЗНО є настільки особливими за своїми суб'єктами та юридичним змістом, що потребують окремого дослідження, тому не будуть проаналізовані в цій статті.

Другим етапом правовідносин визнаємо *прийом заяв та документів від вступників*. Ураховуючи позицію експертів [8], об'єктом цих відносин визначимо як «допуск до вищої освіти». Схарактеризуємо суб'єктів та юридичний зміст цього етапу.

Вступники, які на цьому етапі мають *право* подати заяву про участь у конкурсному відборі до ВНЗ у паперовій (особисто до приймальної комісії) або в електронній формі (лише ті вступники, які бажають взяти участь у конкурсному відборі та не мають підстав для особливих умов участі в конкурсі й зарахуванні [9, п. 1 розділу II]), зареєструвавшись на Інтернет-сайті за електронною адресою: <http://ez.osvitavsim.org.ua> – але не більше ніж до п'яти ВНЗ України та не більше ніж на три напрями підготовки / спеціальності у кожному з них.

На цьому етапі вступник *зобов'язаний*: визначити пріоритетність своєї заяв цифровим ранжуванням (у разі необхідності – визначити пріоритетність зарахування відповідно до факультету, спеціалізації (спрямування, мови); при поданні заяви в паперовій формі вступник особисто пред'являє документ, що посвідчує особу та громадянство, військовий квиток або посвідчення про приписку, документ державного зразка (оригінал) про раніше здобутий освітній (освітньо-кваліфікаційний) рівень, на основі якого здійснюється вступ, і додаток до нього, а вступники на основі повної загальної середньої освіти – сертифікати ЗНО.

ВНЗ, які на цьому етапі вносять до Єдиної державної електронної бази з питань освіти перелік напрямів (спеціальностей), за якими оголошується прийом на навчання; підтверджують факт подання електронної заяви або вимагають уточнення вступником певної інформації; скасовують реєстрацію заяви за умови допущення технічної помилки під час внесення відповідних даних до Єдиної бази

Відбіркові комісії (як структурні підрозділи приймальної комісії), які заводять особову справу вступника з персональним номером; за вимогою вступника засвідчують копії документа державного зразка про раніше здобутий освітній (освітньо-кваліфікаційний) рівень, на основі якого здійснюється вступ, і додатка до нього, сертифікатів ЗНО; ознайомлює вступника з Правилами прийому, наявною ліцензією та сертифікатом про акредитацію відповідного напрямку підготовки (спеціальності), а також фіксують факт наявності/відсутності підстав для вступу поза конку-

рсом у заяві вступника, що підтверджується його особистим підписом при поданні заяви в паперовій формі;

Приймальні комісії, які на цьому етапі реєструють у Єдиній базі факт кожного подання заяви в паперовому вигляді; здійснюють перевірку достовірності даних, поданих вступником для участі в конкурсному відборі (за допомогою Єдиної бази); протягом трьох робочих днів із дати реєстрації заяви в Єдиній базі приймають рішення про допуск вступника до участі в конкурсному відборі або про відмову в цьому; оприлюднюють прийняті рішення на своїх інформаційних стендах та веб-сайті; здійснюють перевірку середнього бала документа про освіту (обчислюють у разі відсутності), затверджують його та вносять до Єдиної бази; перевіряють у Єдиній базі перелік заяв вступника, поданих до інших навчальних закладів.

Третім етапом досліджуваних правовідносин слід визнати *конкурсний відбір*. Ураховуючи раніше запропоновану експертами термінологію, об'єктом цих відносин можна визначити як «доступ до вищої освіти». Спробуємо надати характеристику суб'єктів та юридичного змісту цього етапу.

Вступники, які на цьому етапі *зобов'язані*:

- складати вступні випробування (у разі їхнього проведення);
- у разі рекомендації до зарахування на навчання на місця державного замовлення – подати оригінали документів;
- підписати власну електронну заяву, роздруковану в приймальній комісії.

Вступники мають *право* на вибір місця навчання, якщо рекомендовані для зарахування в різних рейтингових списках; вступники, рекомендацію яких до зарахування на місця державного замовлення анульовано внаслідок невиконання вимог (ненадання оригіналів необхідних документів), мають право участі за своєю заявою в конкурсі на місця, що фінансуються за кошти фізичних та юридичних осіб.

Приймальні комісії, які на цьому етапі:

- приймають рішення про допуск до подальшого конкурсу за результатами вступних екзаменів, конкурсу творчих або фізичних здібностей (у разі їхнього проведення);
- вносять до Єдиної бази відомості щодо результатів проведених вступних випробувань;
- обчислюють конкурсний бал шляхом додавання балів сертифіката (балів вступних екзаменів), середнього бала документа (додавка до документа) про повну загальну середню освіту, бала за конкурс творчих або фізичних здібностей (у разі його проведення), балів за особливі успіхи;
- формують, затверджують та оприлюднюють: рейтингові списки вступників, список вступників, які вступають на умовах цільового прийому, список вступників, рекомендованих до зарахування (за категоріями в такій послідовності: вступники, які рекомендовані до зарахування поза конкур-

сом; вступники, рекомендовані до зарахування на місця цільового прийому; вступники, рекомендовані до зарахування за результатами співбесіди; вступники, які рекомендовані до зарахування за конкурсом);

– приймають рішення про рекомендування до зарахування на навчання та офіційно повідомляють про це оприлюдненням відповідного рішення на свої стендах і веб-сайті ВНЗ;

– після рекомендування вступника до зарахування на навчання вилучають його заяви з рейтингових списків за наступними пріоритетами;

– анулюють раніше надані рекомендації вступникам, які не виконали вимог для зарахування (не подали оригінали необхідних документів), і надають рекомендації вступникам, наступним за рейтинговим списком.

Екзаменаційні комісії, які на цьому етапі проводять та оцінюють вступні екзамени, конкурси творчих або фізичних здібностей (для вступників, які вступають на основі повної загальної середньої освіти, оцінюються за шкалою від 100 до 200 балів, а для вступників, які вступають на основі базової загальної середньої освіти – за 12-бальною шкалою).

Фахові атестаційні комісії, які на цьому етапі проводять та оцінюють фахові випробування.

Апеляційні комісії ВНЗ, які приймають та розглядають апеляції на результати проведених вступних екзаменів.

Четвертим етапом правовідносин з вступу можна визнати *зарахування на навчання*, що і є їхнім об'єктом. Спробуємо надати характеристики суб'єктів та юридичного змісту цього етапу.

Приймальні комісії:

– приймають рішення про зарахування вступника;

– скасовують такі рішення в разі виявлення порушень законодавства з боку вступника;

– на звільнені при цьому місця до початку навчальних занять проводить додатковий конкурсний відбір із числа осіб, які брали участь у конкурсі на цей напрям підготовки (спеціальність).

ВНЗ, які на підставі рішення приймальної комісії видають наказ про зарахування.

Факультативними етапами можна визнати відрахування осіб, які не приступили до занять у ВНЗ, а також додаткове зарахування.

II. Окремі проблеми

Серед окремих проблем вступних правовідносин відзначимо лише найбільш актуальні: інституту конкурсного бала й інституту особливих умов участі в конкурсі. Їхня актуальність, на нашу думку, виявляється в суспільному резонансі проблеми та в суттєвості впливу різних варіантів унормування відповідного правового інституту на результати конкурсного відбору.

Першим таким інститутом варто назвати *інститут конкурсного бала*, який безпосередньо використовується для формування конкурсних списків. Цей інститут протягом останніх років зазнав суттєвих змін. У 2008-2009 рр. він формувався з оцінок із конкурсних предметів у сертифікатах ЗНО, або (та) оцінок вступних екзаменів, що складалися у ВНЗ – для окремих категорій вступників.

З 2010 р. конкурсний бал додатково включає *середній бал документа* (додатка до документа) про повну загальну середню освіту. Причому в різні роки він враховувався як у номінальному вираженні (максимум – 12 балів), так і переводився за таблицею відповідності в 100-бальну системи (максимум – 200 балів), що суттєво впливало на результати конкурсу.

З 2011 р. конкурсний бал в окремі роки також ураховував *додаткові бали* за особливі успіхи та/або за успішне закінчення підготовчих курсів вищого навчального закладу (призерам Всеукраїнських учнівських олімпіад із базових предметів та Всеукраїнських конкурсів-захистів науково-дослідницьких робіт; вступникам, які в рік вступу закінчили підготовчі курси ВНЗ при вступі до цього ВНЗ на природничо-математичні та інженерно-технічні напрями підготовки (спеціальності).

Ці нововведення певною мірою нівелюють ідею ЗНО як єдиної підстави для вступу до ВНЗ, але, ґрунтуючись на ідеї справедливості, ураховують інтереси тих вступників, які вклали багато сил у вивчення усіх шкільних предметів або науково-дослідницьку роботу. Варіант, запропонований Умовами прийому на 2015 р., нам здається найбільш виваженим, у якому збалансовані інтереси різних груп вступників. Він передбачає використання *вагових коефіцієнтів*, сума яких дорівнює одиниці. Цей варіант розроблений на підставі ст. 44 Закону України «Про вищу освіту», яка передбачає, що вага кожного зі сертифікатів ЗНО має становити не менше як 20% конкурсного бала; вага середнього бала документа про повну середню освіту має становити до 10% конкурсного бала; вага бала за конкурс творчих або фізичних здібностей у разі його проведення має становити не більше як 50% конкурсного бала; вага бала за особливі успіхи та/або за успішне закінчення підготовчих курсів може становити до 5% конкурсного бала.

Іншою резонансною проблемою залишається вступ за пільговими умовами вступу. Зазначимо, що тривалий час саме «проблема рівних можливостей доступу до якісної вищої освіти різних соціальних груп населення», за висновками фахівців, залишалась «одним із важливих чинників, що посилюють соціальну напруженість у країні» [10].

Розуміючи це, Глава держави Указом [11] доручив Уряду забезпечити вдосконалення умов прийому до ВНЗ, у тому числі, оптимізувати перелік категорій осіб, яким надаються пільги при вступі до таких закладів. Проте юристи погоджуються, що таке завдання виглядає важким навіть

для законодавчого органу, оскільки такі зміни можна розцінити як неконституційні внаслідок того, що відповідно до ст. 22 Конституції України, при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод. Єдиним шляхом експерти Товариства конституційного права вважають «визнання органом конституційної юрисдикції невідповідними Конституції тих норм, які надають право позаконкурсного прийому до ВНЗ» [8]. Рішення Конституційного Суду визнавали «найбільш реалістичним» шляхом скасування пільг при вступі й інші дослідники, зокрема І.Р. Совсун [12].

Один із провідних вітчизняних конституціоналістів, екс-суддя Конституційного Суду України М.І. Козюбра обґрунтовує скасування пільг тим, що «вступ поза конкурсом суперечить конституційній вимозі конкурсності вищої освіти» [13] та статтям 53, 24 та 23 Конституції України [8]. До того ж, на нашу думку, варто визнати, що пільги не надають реального ефекту не лише українському суспільству, а й вступникові, оскільки фактично засвоїти рівень освіти зможе лише той, хто вступив відповідно до власних здібностей. Проте в наш час відсутній моніторинг проблеми: скільки осіб, які вступили поза конкурсом, у подальшому відраховано з ВНЗ за академічну неуспішність або не пройшли підсумкової атестації. Уважаємо, що обов'язковим етапом реалізації принципу соціальної справедливості щодо надання пільг при вступі до ВНЗ постає детальний моніторинг складу студентів, у тому числі за критеріями, запропонованими фахівцями [12].

Цілком поділяємо висновки І.Р. Совсун, що українському (та й радянському, про що пише Т.Ф. Ящук [14]) досвіду позитивної дискримінації при вступі до ВНЗ властиві суттєві та системні вади, пов'язані з тим, що тема пільг «не стала предметом політичних дебатів та детального громадського розгляду. Пільги надавалися дуже ситуативно...» [12]. Заслужують на увагу висновки дослідниці щодо можливості поєднання принципу пільг із принципом квот (розповсюдженого навіть у розвинених країнах зі сформованим середнім класом, який не потребує популістської політики). De facto цей механізм уперше реалізовано в Україні в змінах до Умов прийому від 26.03.2010, які запровадили інститут квоти для вступної кампанії 2010 р. на рівні не менше 25 %.

Уже умови вступу на 2011 р. [15] та Примірні правила прийому до ВНЗ у 2011 р., додані до листа МОН [16], передбачали, що кількість місць для вступників, які мають право на позаконкурсний вступ, установлюється в Правилах прийому ВНЗ за погодженням з МОН і не повинна бути *більше* 25 % обсягу державного замовлення з кожного напрямку підготовки (спеціальності). Тобто вже для вступної кампанії 2011 року вжито додаткові заходи щодо скорочення кількості вступників, які скористаються пільгою при вступі.

У чинних умовах вступу (на 2015 р.) зазначено, що для вступників пільгових категорій «кількість місць ... встановлюється прийнятною комісією ВНЗ і не повинна бути *більше* 20% від обсягу державного замовлення з кожної спеціальності, доведеного ВНЗ, але *не менше одного місця*» [4].

Тим самим, хоча відповідна категорія вступників в Умовах прийому регламентується в розділі «Зарахування поза конкурсом», фактично відбувається (принаймні на престижні напрями підготовки) окремий конкурс. Мабуть, тому цьогорічні Умови прийому згадують «особливі умови участі в конкурсі й зарахування» [4, п. 5 розділу VI; 17, п. 1 розділу II], але, нажаль, не дефініціюють це поняття у загальних положеннях.

Крім того, відзначимо, що квота встановлюється не для усіх вступників, які мають «особливі умови участі в конкурсі й зарахування» (див. п. 2 розділу XIV Умов прийому [4]). Зокрема:

– за результатами співбесіди зараховуються до вищого навчального закладу особи, яким Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» надане таке право;

– устанавлюються окремі квоти для осіб, які вступають до ВНЗ на підготовку за державним замовленням на умовах цільового прийому.

Щодо сутності цивільно-правових аспектів правовідносин зі вступу та прийому до ВНЗ України, відзначимо, що в оприлюдненні Правил прийому до ВНЗ (оголошенні конкурсу) є певна аналогія з публічним договором цивільного права, своєрідним меморандумом про наміри – публічною офертою.

Відповідно, особа, яка виявила бажання навчатися у ВНЗ, виконує певні дії, її акцептом є подання заяви щодо прийому разом зі встановленими документами. З моменту прийому закладом від акцептанта заяви про вступ особа здобуває правовий статус вступника.

Надання та прийом заяви, тобто договір між вступником та ВНЗ щодо допуску до вищої освіти є угодою для надання освітніх послуг із відкладеною умовою (попереднім договором, передбаченим ст. 635 ЦКУ). Також за цивільним законодавством він є договором приєднання.

Висновки.

1. Етапи правовідносин зі вступу до ВНЗ розмежували за їхнім об'єктом: 1) підготовка до конкурсу (об'єктом є створення організаційних та матеріальних умов для подальшого проведення конкурсу); 2) прийом заяв та документів від вступників (об'єкт – доступ до вищої освіти); 3) конкурсний відбір (об'єкт – допуск до вищої освіти); 4) зарахування на навчання, що і є їхнім об'єктом.

2. Суб'єктами зазначених етапів виступають: вступники, ВНЗ, апеляційні комісії, приймальні комісії та її підрозділи. А юридичний зміст цих правовідносин відрізняється різноманітністю.

3. Серед найбільш актуальних проблем вступних правовідносин відзначено інституту конкурсного бала, причому цьогорічний варіант, здається, найбільш виваженим, у якому збалансовано інтереси різних груп вступників.

4. Щодо гострої проблеми інституту позаконкурсного вступу, варто підтримати запроваджений механізм квот, але необхідно офіційно дефініціювати поняття «особливі умови участі в конкурсі й зарахування».

5. Оприлюднення Правил прийому є офертою ВНЗ, а надання та прийом заяви вступника можна визнати угодою щодо надання освітніх послуг із відкладеною умовою, тобто попереднім договором.

Подальших досліджень потребує: вивчення ЗНО як окремого етапу правовідносин зі вступу; аналіз інших проблем цих відносин, із якими стикаються вступники та ВНЗ; вивчення судової практики щодо освітніх прав громадян України.

Використані джерела:

1. Карпенко О.М. Показатели уровня образования населения в странах мира: анализ данных международной статистики / О. М. Карпенко, М. Д. Бершадская, Ю. А. Вознесенская // Социология образования. – 2008. – № 6. – с. 4-20.

2. Тицька Я. О. Підстави розмежування понять «освітні правовідносини» та «відносини у сфері освіти» / Я. О. Тицька // Актуальні проблеми держави і права. – 2013. – Вип. 67. – с. 260-267.

3. Про вищу освіту : Закон України від 1 липня 2014 р. № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. – Редакція від 05.07.2015.

4. Порядок подання та розгляду заяв в електронній формі на участь у конкурсному відборі до вищих навчальних закладів України в 2015 році : Наказ МОН від 15.10.2014 № 1172 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/24413/.

5. Про затвердження Примірного положення про приймальну комісію вищого навчального закладу України : Наказ МОН від 09.01.2013 № 12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/25555/.

6. Деякі питання запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 № 1095 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1095-2004>. – Редакція від 12.12.2009.

7. Про невідкладні заходи щодо запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 31.12.2005 № 1312 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP051312.html. – Редакція від 23.09.2014.

8. Матеріали до розробки концепції Кодексу законів про освіту : підготовлено експертами Громадської організації «Інститут виборчого права» та товариства конспітуційного права України [на правах рукопису]. – 136 с.

9. Про затвердження Умов прийому на навчання до вищих навчальних закладів України в 2015 році: наказ МОН від 15.10.2014 № 1172 [Електронний ресурс]. – Режим доступу у: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/9990/. – Редакція від 11.06.2015.

10. Сиченко В. В. Стратегія державного розвитку модернізації вищої освіти України в контексті європейської інтеграції / В. В. Сиченко, В. М. Бесчастний // Науковий вісник Академії муніципального управління: вип. 1 (7). Державне управління та місцеве самоврядування / за заг. ред. В.К. Присяжнюка, В.Д. Бакуменка – К., ВПЦ АМУ. – С. 68–74.

11. Про забезпечення дальшого розвитку вищої освіти в Україні: указ Президента України від 25.09.2008 № 857/2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/1246/.

12. Совсун І. Вступна кампанія-2009 – історія хвороби українського суспільства / І. Совсун, Л. Харченко // Дзеркало тижня. – № 33. – 05 Вересень 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dt.ua/articles/57803#article>.

13. Козюбра М. І. Конституційне право на освіту та проблеми реформування законодавства про освіту / М. І. Козюбра // Проблеми модернізації та систематизації законодавства про освіту України : Тези доповідей наук.-практ. конф., Київ 27–28 травня 2010 р. – К. : Нора-Друк, 2010. – с. 73–76.

14. Яшук Т. Ф. Единый государственный экзамен в контексте отечественной правовой традиции [Электронный ресурс] / Т. Ф. Яшук // Право и образование. – 2009. – № 12. – Режим доступа : <http://www.lexed.ru/pravo/journ/1209/yasuk.doc>.

15. Про затвердження Умов прийому до ВНЗ України : Наказ МОН від 19.10.2010 № 961 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0999-10>.

16. Примірні правила прийому до ВНЗ у 2011 році : Додаток до листа МОН від 03.11.2010 № 1/9-784 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://document.ua/shodo-rozroblennja-pravil-priiomu-do-vishih-navchalnih-za-kl-a-doc37229.html>.

17. Порядок подання та розгляду заяв в електронній формі на участь у конкурсному відборі до вищих навчальних закладів України в 2015 році: наказ МОН від 15.10.2014 № 1172 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/24413/.

Валеев Р.Г. Правоотношения по поступлению в ВУЗы Украины: этапы, состав и гражданско-правовые аспекты

В статье проанализированы составы четырех этапов правоотношений по поступлению в ВУЗы: подготовительного, приема документов, конкурса, зачисления на обучение. Исследована проблематика института конкурсного балла и института внеконкурсного поступления. Названы отдельные гражданско-правовые аспекты правоотношений по поступлению в ВУЗы.

Ключевые слова: *правоотношения по поступлению в ВУЗы, доступ к высшему образованию, конкурсный балл, внеконкурсное поступление, оферта, публичный договор, договор присоединения, предварительный договор.*

Valeyev R. G. The legal relations of enrollment to universities in Ukraine: stages, structure and civil legal aspects

The article analyzes the relationships of four stages of admission to universities: preparation, registration of documents, contest, enroll at a university. Studied the problems of the institute of competitive score and institute of non-competitive entry. Named some civil legal aspects of admission to the universities.

Stage for legal admission to universities delineated on his object: 1) The preparation for the contest (the object is to provide organizational and material conditions for the further carrying out of contest); 2) registration applications and documents from applicants (object – access to higher education); 3) contest selection (object – admission to higher education); 4) transfer of learning (object – enrollment to the universities).

The subjects of these stages are: the applicants, the universities and colleges, the appeals commission, the enrollment commission, the selection commission, the examination commission, the professional attestation commission. Legal maintenance and content of these relations is varied.

The most urgent problems of legal admission to universities are: the institute of contest score and the institute incentives for admission. The current version of the regulation of the institution of contest score is the most weighted. In it balances the interests of different groups of the applicants.

Support the implementation of a quota mechanism to solve the problem of non-competitive entry. It should be official define the concept of "special conditions of participation in the competition and enrollment".

The publication of Rules of the enrollment is an offer of universities, and the direction and the receiving application can recognize the incoming acceptance. At the second stage is a preliminary contract to provide educational services with the suspensive condition. The agreement is also a contract of adhesion.

Key words: *relationship for university enrollment, the admission to the higher education, the contest score, the non-competitive enrollment, the offer, the public contract, the contract of adhesion, the preliminary contract*